

RELIGIO

despre metropolăa romana.

In Foliăa magiara literaria besericesca numita „Religio“ esi unu articlu atengatoriu de interesele metropoliei unite de'n Transilvania, subscrisu de I. Tirnovanu. Ca filiu aceeași metropolie, aflandu cu cale alu traduce, 'lu tramitu onoratei redactiuni, ca publicandulu se pota vede toti romanii ce se desbatu intre straini pentru interesele loru. Articululu suna asia:

„Istori'a matrii beserici romane, si a S. Scaunu metropolitanu de'n Alb'a Carolina, Autorulu articlului esitu' subtu Nrulu 3 'alu Foliei Dvóstre cu datu:“ De'ntre Tarnavi in 6. Iuliu 1854 pentru stramutarea sa, nepotendusi implini promisiunea ce vi o facuse, ca incordarile escitate se nu remane si mai indelungu suspense, esti rogatu Domnule redactoru, cá se primesci dela mine scurt'a istoria, despre inceputulu, evolutiunile si apunerea matrii beserici romane, si a scaunulu metropolitanu de'n Alba Carolin'a.

Candu se fi primitu romanii de'n Transilvani'a mai antaniu religiunea crestina e forte greu de a determina, cu tote acestea 'mi vene a crede, cá tempulu acest'a au fostu anulu 102—8 dupa Cr. candu imperatulu Trajanu spre a impopulácatatile si satele celea desertate de Daci adusesse una multime de colonii dein totu imperiulu romanu,*) apoiu fiinduca Imperatii Romei se dedase a tramite colonii de'ntru soldati, se pote, ca una parte mare de'ntru acestia se fi fostu crestini publici, — pen-trucá, dupa marturisirea lui Baroniu, Trajanu dupa

finirea batailoru din Asi'a numerandusi soldatii sei aflará 11000 crestini publici, — cati n'au potutu se fia de aceia, cari nu si au datu pre facia credintia sa.

Si fiinducá scimu, cá imperatulu Trajanu a fostu de o natura blanda, religiosu, si iubitoriu de dreptate credemu, cá n'aru fi pornitu persecutiuni in contr'a cresciniiloru, decumva nu prevedea total'a ruinare a religiunii statulu, — cá dara de una parte se facá destulu cerintieloru religiuaric, cari nu suferiau atatea religiuni in statu, er' de alta parte, cá in Daci'a sa se pota formá unu muru tare inontra nenumeratelu incursiuni ale poporeloru barbare, e probabilu, cá coloniile celea mai multe tramise in Daci'a se fi fostu increscinate, si acést'a sau potutu intemplá de'n urmatori'a causa: ca scimu cumca atatu Trajanu, catu si urmatorii lui condemnav pre crescini pentru relegiunea loru cea santa la lucrarea minelu, — apoiu scimu cá in Daci'a au fostu, si suntu pana in diu'a de astadi multimi de mine atatu de auru, argentu, catu si de feru, si sare. — Cumca crescini se condemnav la mine se vede de'n Eusebiu Lib. 4. unde se lege ca Dionisiu Episcopulu Corintulu in dreptase una epistolia laudatoria catra Soteriu Pontificele romanu, in care cu multiamita amentesce ajutoriulu si mangaiarile, cu care sa portatu elu si predecesorii lui facia cu crescini condemnavi la inchisori, si lucrarea minelu. —

Apoi pre la inceputulu seclulu alu 3-lea precandu Tertulianu afirmá latirea religiunii crescine la tote poporele cu amentire si despre Daci*) Daci'a erá locuita de romani si stá subtu gubernulu

*) Eutropius lib. 8 in Adriano. — Katancich de Istro C. 8 § 4.

*) Contra Iud. c. 7.0- Engel Commentatio de Expeditione Trajani ad Danubium, pag. 278.

Romei, prein urmare subtu Daci uu potea se in-tieléga, decatu pre romanii carii locuiau in Daci'a si acest'a cu atatu mai vertosu, pentruca semintea gotica curundu dupá cuprenderea Daciei pasesse pre teatrulu lumei cá unu poporu crescinu, nu e indoiála dare, ca romanii de'n Dacia pre tempulu acela erau increscinati, pentruca de almentea Gothii nu poteau se se impretine'sca asia de tempuriu cu invetiaturile crescine. —

La anulu 325 dupa Cr. in celu de'n'taiu conciliu generalu aflamu subscrisu si numele episcopulu Gothiei Teofilu,*) apoi in mai multe locuri a scrietoriloru besericesci cetimu cá: Metropolitii suffraganeiloru sei tramiu otaririle conciliiloru. — De esemplu Alesandru metropolitulu thessalonicu tramise la episcopii de'n Scyti'a otaririle Saborului de'n Nice'a, apoi prin Scyti'a vene de ase subintielege insusiu Dacia, de'n cauza, ca la scrietorii bizanteni Daci'a lui Trajanu adeseori ocurá subtu numirea de Scytia.

Poteamasiu preamblá prin evenimentele unui siru de ani forte lungu aretandu, cá romanii si au adusu relegiunea de'n Rom'a, si n'a avura debuintia cá se o primiesca dela greci, — deca searu cuveni se o facu aicea; incatu e pentru ritulu grecescu, acest'a s'a primitu in beserica pre ne simcite dupa ce sau impartitu imperati'a romana, in urma canonului a 8-lea adusu prein conciliulu generalu dein Ephesu, inse pentru aceea ili totu remasera lipiti cu anima catra beserica Romei, cu care erau ruditi in privinti'a originalitatei atatu besericesci catu si natio. nali**) escitanduse (acicinduse) instrainarea observata in tempurile mai de'n cóce senguru prin astutiile greciloru.***) Celu ce dorese a vedé un'a mai estinsa descriere a acestoru evolutiuni léga pre renumitul istoricu romanu Petru Maioru.†)

Prein acestea numai atata amu volitu a areta, ca romanii de'n Daci'a cu finitulu seclului alu 3-lea si avura episcopii sei, prin urmare potemu se di-

cemu, ca si ungurii, carii intrasera in Transilvania cu finea seclului alu 9-lea au debutu se invetie incheieturile credintiei mai antai dela romani, — pentruca numai de aici ne potemu esplica pentru ce si cauta Gyula cu Ungurii sei iucrescinarea mai bucurosu in Constantinopolu decatu pre la Domnitorii catolici dein giurulu seu. Apoi cu tote cá nu suntemu in stare de a determiná inceputulu metropoliei de'n Alba Carolina lipsindune datele, atata totusiu potemu se dicemu cu tota certitudine, de órice Alba Iulia au fostu locuinti'a principiloru romani, ea a debutu se fia chiaru si a metropolitiloru romani, pentruca dupa canonele besericee, capulu relegiunei dubuia se locuiescá intru una cetate cu principii Domnitori. —

Apoi cumcá in Alba Carolin'a pana in 1706 a esistatu metropolia romana de ritulu grecescu prin urmare chiaru si dupa uniunea focuta cu baserica Romei in a. 1696, se scie de'n manuscrisele metropolitiloru, cartile vechi besericesci tiparite, de'n, diplom'a regelui Mathia*) si de'n inscriptiunea despre sigilulu, ce indecurundu s'a inpartasitu onoratei re-dactiuni. — Acestui scaunu metropolitanu fura supuse urmatoriele 9 episcopie suffraganee precum: a Vadului, Fogarasiului, Maramuresiului, Giuagiului, Bistritiei, Urbei mare, si a Feleacului de lunga Clusiu. — Cumca metropolia acest'a au esistatu in ante de S. Stefanu si pentru aceea avemu cauza de a crede, caci in tota istoria nu aflamu ver' una amentire, cumca densulu, seu dóra altu ore careva de'n urmatorii lui se o fi fundatu, cu tote cá densa cuprende inceputulu tuturor metropolitiloru, episcopieloru, abatiiloru si monastiriiloru cate s'au fundatu oreanduva de catra regii, seu principii patriei. — Nu s'au potutu funda dicu metropolia acesta de S. Stefanu, seu de ceialalti regi si principi Domnitori neromani, — pentruca toti si tineva de crima incontra deregatoriee loru a fundá veruna metropolia, seu episcopia de ritulu grecescu, — amu disu cá si S. Stefanu, pentruca elu fiindu clientulu pontificelui romanu dela carele si capatasa coron'a si titlulu de rege, fora de vatemarea lui nu potea se redice ver' una metropolia.

*) Socrates Hiss. ecclesiastica.

**) Le Quien Oriens Christianus Tom 1 pag, 1232.

***) Petru Maior Hiss. Eccl. p. 52.

†) Petru Maior historia besericee romaniloru atatu aceloru dein coce catu si aceloru dein colo de Dunare la Buda 1831. — Sinkai, Klein, Bosinca, Murgu, Teodoru Aron: anotari la Ist Eccl. Pesteá 1850.

*) Vedi in ist. bes. de Petru Maior in pag. 142, 161, 4 diplome, — aseminea la Pray in specimie Hierarchiae hungaricae Tom 1 unde vorbesce despre episcopia Muncáciului.

schismatica, pentruca prein acést'a n'aru fi facutu alt'a, decatu aru fi intaritu, si ajutatú scisiunea aceea atatu de neplacuta clerului catolicu, n'au potutu dicu nece regii, carii iau sucesu, pentruca scimu ca acestia se oblegara cu juramentu solemnú, cá nu voru a tolerá pre schismatici in patria*); cu atatu mai pucinu a potutu se se infintiedie metropoli'a romana subtu principii ne catolici, pentruca acestia pre romani si religiunea loru propter bonum publicum usque beneplacitum ii tolerasera.***) Relegiunea le causá romaniloru de'n Transilvani'a apasarea loru cea politica, ea causá incursiunea, ce de catra regii Ungariei se intreprinsese asupra principatelorú in mai multe renduri, ca a fostu causa dicu, de metropoli'a de'n Alb'a Carolin'a a disperitu cu totulu depre campulu intempariloru. — Astfeliu erá sorteá metropoliei romane pre la anulu 1696 candu metropolitulu Teofilu, si dupa densulu Atanasiu 1 trecurá dein preuna cu tota natiunea romana dein Transilvani'a la santa uniune.***) E de insemnatu cá Athanasiu cu primirea santei uniuni nu si a perdutu demnitatea sa de archi-episcopu si metropolitulu nunumai pentru aceea ca sant'a uniune nu taliá in drepturile avute, dar' incá si pentru aceea, caci Athanasiu precumu aratá actele uniunei, numai la celea 4 puncte se obligara cu preotii, si cu natiunea sa, pastrandusi, privilegiele, ritualele, si datinile dupa cum le avuse in sinplu besericei resaríténe, ne potendu se serbeasca acestea spre dauna S. uniuni, afora de acéstea si a mai pastratu inca si titlulu de metropolitulu si archi-episcopu, precumu se vede dein inscriptiunea sigilului facutu cu 7 ani dupa uniune, cu care sa folosicu in tote scrierile oficiose, si dein Dalteriele celea orginali, ce le avemu a mana, pre care susu amentitululu metropolitulu le deduse protopopiloru sei in stilu latinu, inse cu slove cirile. Deaci incoce se incepu criticele, si dorurósele evenemente ale besericei, si fiindcá istoriei nu e iertatu a retacé adevverulu, seau alu imbracá pentru grati'a oreuiva

*) Rainald ad annum 1234 Nro. 38—40.

**) Aprob. const. Pars. 1 Tit. 8 artic. 1us item Tit. 9. artic. 1.

***) Martinus Szent Iványi, dissertatio cronologico-polemica de ortu et progressu ac diminutione Shismatis graeci etc. Iussu, auctoritate et impensis Leopoldi a Kolonitz Archi-eppi Strigoniensis Tyrnaviae typis edita anno 1703 c. 4.

in vesmente straine de caracterulu lui, nu luati in nume de vatamare onorati lectori, caci si despre acelea nu voi se ve scriu altuceva decatu aceea ce spune istoria.

La anulu 1699 metropolitulu romanu trecandu la sant'a uniune de'n preuna cu preutimea, si cu natiunea, imperatulu Leopoldu 1 prin duoe diplome, de'n anii 1699, si 1701 nunumai benevoli a placida pentru preuti tote privilegiele si imunitatile de care se bucurá preotimea catolica, dare de odata incuviintia pentru natiunea romana tote acelea drepturi ce le aveau celelalte trei natiuni conlocuitorie in Transilvani'a. Acést'a erá destulu motivu pentru aristocrati'a acatolica, cá se acitie pre tota nobilitatea catolica in contra lui Athanasiu, preotimei si natiunei lui*) cu atatu mai vertosu, caci acumu debueau se rumpa portiune canonica si pentru batrenulu Athanasiu: fas'a acést'a cu atatu erá mai sguđuitoria cu catu aristocratiiei ei reusi a atitiá in contra lui pana si pre Georgiu Mártonfi episcopulu catolicu, care acumu temendnse, cá se nu devina suffraganeulu unui metropolitulu, care eri alalt'eri erá espusu contemntului atatu in privinti'a relegiunei, catu si in privinti'a nationalitateri se impreuna cu aristocrati'a in contra romaniloru, si fiinducá tocma pre tempulu acela erá decretata ampliarea cetatei de'n Alb'a Carolin'a, facura planuri de a se trage murii cetatei tocma pre acolo, unde erá residentsi'a si beserica metropoliei romane, si fiinduca Athanasiu dein desdaunarea capatata redicasera o alt'a beserica si monastire mai mica totu in Alba Carolina; inimiciloru lui ná le reesi de tote partile planulu acela tiesutu cu maiestria infernale, caci beserica matre totusiu remasera in Alb'a-Carolin'a, unde se odihnesce in Domnulu si tierin'a repossatului metropolitulu.

Acumu inse cá se apuna numele si locul metropoliei dein Alb'a Carolin'a sciara inimicii cá se afle o alta cale, ponendu in costele metropolitului si a urmatoriloru lui cate unu Iesuítu, subtu pretestu de a sprigini, si ai conduce in oficiulu pastoriei, prein carii apoiu intr' atata lise tiermurira potereasi sfer'a de activitate, incatu fora de scirea Iesuitului nici macaru pre calea oficioselorú

*) Se pote vedea manuscrisulu lui Cserei Mihály, care vietuira pre tempulu acela in pag. 258.

ordinationi nu putea se corespondie cu preutii sei.*) —

Dupa moartea lui Atanasiu se alese Ioane Pataki, nascutu romanu inse preutu dein casta Iesuitiloru. — Acestei alegeri unii se opusesera temenduse ca cu tempu li se voru impune de metropolitu barbati de alta natiune si relegiune, motivati fiindu la acest'a si prein aceea, ca Pataki era de ritulu latinu si nu putea trece la ritulu grecescu. — Fora dupa ce pontificele romanu incuviintia trecerea lui Pataki cu aceea speciala gratia, ca se pota celebra S. liturgia in ambele rituri; Romanii se impacara cu noulu seu metropolitu. — E da archi-episcopulu Pataki fiindu unu omu blandu, si dedatu la supunere neconditionata tote disele si svatuirile teologulu Iesuitu le privea de indreptariulu lucrariloru sale si cá se scape de frecarile cele neplacuta ce ce le avuse antecesorulu seu cu episcopulu romano catolicu, se lasa a se indupleca de teologulu cá se abdice de titulu metropoliei cerendus delu pontificele canonizarea episcopiei Fogarasiului, unde si a si mutatu locuinti'a in anulu 1721 dupa ce saru fi implinitu cererea capatandu Dominielu Sambatei mare si a Gerliei.

NB. Nu cugetu de superfluu a ve impartasi aci bulla attengatoria de canonizarea episcopiei Fogarasiului in tota a sea estensiune, caci ca revarsa o lumina asupra celoru predise, (vedi istoria besericésca a romaniloru de Petru Maior pag 193) Bulla Va urma.

● proba

din acte si fragm. din istori'a besericésca ce se tiparesce in Blasiu prin D. Can. Timoteu Cipariu. (Vedi Gazet'a Nr. 33 in fruntea.)

PARTEA I.

A. de ortu progressu, conversione valachorum, episcopis item archiepiscopis et metropolitiscorum.

Populi Valachici, qui Valachiam, Moldaviam, Transilvaniam, Hungariam item, Banatus, Besarabiae, Bulgariae, Albaniae et Podoliae provinciarum partes, novamque Serviam Russico imperio subditam incolunt, verisunt (quod lingua ipsa, mores genius et ingenium indicat) germanique nepotes romanorum, quas Traianus imperator post devictum Decebalum Daciae regem, ubi Daciam juris et di-

tionis romanae fecisset, in provinciam redegisset, urbes condidisset, circa annum Christi CV. infinitas huc transtulit ad tutandos imperii fines, agros urbesque, colendas. Ita Dio Cassius, Eutropius, Iordanes, Xiphilinus, Aeneas Silvius, Innocentius III. pontifex maximus, Antonius Bonfinius, scriptores perantiqui.

Inter romanas istas colonias, a quibus valachi originem ducunt, nobilissimas familias fuisse testantur lapidum vetustissimae inscriptiones, quas et Stephanus Zamoscius cellegit, et hodieum e rudibus variis in locis eruntur.

Confirmant id amplius ipsi romani imperatores ex dictis prognati coloniis, Aurelianus, Galerius, Armentarius Dacia Ripensi orti ibidemque sepulti, Licinius item et ipse Constantinus M., cujus postremi natale solum fuerat Naissus Daciae mediterraneae civitas a coloniis Romanorum jam tum inhabitata.

Postea tractu temporis nobilissima romana haec propago per varia fortunae tela, per temporum injurias, perque Hunorum, Graecorum, Bulgarum, Turcarum, Tartarorum, aliorumque barbarorum irruptiones, depopulationes, funesta bella, oppressiones, diuturnamque servitutem praesertim ex quo Valachus Rascianorum et Russorum astu latinum characterem, quo ante utebantur, in Cyrillianum teste Cantemirio*) Moldaviae Principe mutavit, maxima sese ignorantia involvit.

Interim tamen miseratione divina, et gloriosorum divorumque domus Austriacae imperatorum Leopoldi, Josephi, Caroli, atque augustissimae Imperatricis feliciter regnantis clementia, munificentia, cura et sollicitudine prorsus materna, natio haec ab ignorantiae tenebris, et oceano schismatis ad morum ingenique cultum, et religionem catholicam, in dies magis magisque reducitur ac perficitur.

Valachi non a Flacco, ut Bonfinius et Aeneas Silvius comminiscuntur, sed quia aborigine eorum a Pannonibus Oláh ex Olasz quod italicum significat vocantur, hinc Olahi (ita Zamoscius), aut potius, quod verisimilius videtur, etymologia nominis „valachus“ originem sumpsit a voce illyrica vlah, quae romanum, latinum et italicum apud Illyricos, Bulgaros, Croatas caeterosque idiomatis hujus populos, quibus convivebant et actu convivunt Valachi, denotat; ita verior sensus.

*) Manuscrisulu lui Mihale Cserei pag. 257 si 258. (Dara si mai multe despre acestea are Sincai.)

*) MS. habet Cantinio, sed tales plures errores tacite correximus.

I M N U.

la serbarea solena a P. C. V. Mariei. Maicei
Domnului (vedi Gazeta Nr. 33.)

Santa Vergura curata
de pecatu de 'nceputura,
Intru care toti cadiuse
dein Adam cati se nascura.
Steu'a marei neapusa.
Radi'a dilei ne'nserata.
Santa Vergura etc.

*

Senulu gratiei divine
ce 'ntru te-ne e 'mplenita.
Tronu inaltu, Imperatesa
cerului de toti marita.
Munte santu cu umbra desa,
tu esci, domnulu e cu te-ne.
Senulu gratiei etc.

*

Bene-cuventata forte
singura 'ntre nascutorie,
Bucura-te laudata
de menti intielegatorie,
C'ai nascutu nemaculata
pre 'mperatulu fora morte,
Bene-cuventata etc.

*

Laudamu-te prea-santa
cu cantari de multiamire.
Tu ne-ajuta si ne scote
dein nevoi si din perire.
Ca rogarea ta multu pote,
si putere ai ne'nfranta.
Laudamu-te etc.

S T E N A

(idilla populara din Bucovina.)

Сжнтъл Гиорге аз венит, ши кодръл еаръ се
'нтандреште
Фаръл твгъръл дши крапъ, вреавънъл се дес-
вълеште:
Стъръл, шьерла 'н ръдиз вжнтъ, притъвара-о
сълтвтазъ
Iар' вьедии дн тилнче даринеле десълтвтазъ.

Oilor се тънде лъна, тинъла „сжънеи“ аз сосит
Феричит-ди некъраривъ; къчи ажънсе че-аз дорит! —
Стрънциле се ачъязъ prin Карпатии 'нвечинадии
Господарии ле ре'нтоактъ, карии туде 'с джсжтвбрадii.

Коло 'н сат, ла мезъ, не-о пенте тржтвидъ вн
мош вьтържн
Bededii, аеръл, вжртътеа-и дл аратъ къ-и ромжн!
Къчи ши плетеле-и де'с алве, ши де фада-и с'аз
врьсдат,
Дар' жънеда виоимеи джкъ вие-и с'аз пьстрат!

Ел дй „вачъ“ алес де-асаръ, стжъна дечи ка съ
порнеаскъ
Тржтвидъ дн семн д'е кръче, дъпъ леџеа
вьтържнеаскъ
Тржтвидъ дн глас домоале, ши маи скитмъ ши 'н
сонор.
Iар' сътении стаз ши-аскъятъ, ши аскъятъ 'н
симу де дор.

Дела касе, де пе'нтърле, човънашии митътеи
Iатъ-и, къ ши фак „порнеалъ“, карешии къ ал съв
вотеис,

Порнеск виетеле оиде, порнеск виетеле звьержнд;
Iар' тиемъдii ръжжн сжжгъри дъпре мате тжжгънд.

Мателе се дък къ желе, стаз, се зитъ днапои;
Пар' къ-ар вра ашиии съ зикъ: „даци ши тиеи-не
къ noi!“ —

Желеа лор ле маи адагъ човънеилор доинъри
Че 'н тилнчи саз флверате 'нтон ла-оилор звьеръри.

Ши еи желеа „деспърдиреи“ де-алор „търте“ къчи
симгеск;

Ши еи дечи а лор дърере prin доиниде-ши ръкореск.

Стжъна сже 'н ссв ла твенте, пжн ла локъл хотърит
Ънде стрънциле примаре господарии ле-аз 'нтокмит.
Локъл деже алес вине, лжнгъ анъ, дъпъ вжнт;
Ка ници зна ши ници алта съ нъ фие 'н скъзъжжнт,

C.

Аколо дечи вине нопа, локъл стжънеи дл сфинцеште
Стрънциле, изворъл, ватра къ агiazтъ ле строцеште.

Локъл есте сьвт о кълте, днтр'о тжндръ ръритъръ;
Аколé дечи тодii сжтвращии фак а оилор „твъсъръ.“
Фиеши-каре,кжте аре, але сале ои ле тълъе
Дъпре че пьскъръ вие, пжн' че-амiazъ-зи ажънџе

Лантеле пер жнд дл тоарнъ дн вьдака чеа маи маре
Тоарнъ 'нтжъз сжтвращъл чела, каре ои маи тълте
аре

Кътъцимеі дечи тѣсъръ вачъ-о 'самъ пе каржъ
Фоарте віне-авжнд де самъ, ка пічі кві съ факъ
стржъ.

Къчи кредінца е ла стжъ: къ-а дрептъдїи сжтѣл
вжте

Мъкар ічі съ-ші айвъ-асїлѣ, дакъ л-аз гонїт дїн
лжте

Дъпре-ачеаста господарїи пржнзъ фак, вѣз, се дес-
фѣтеазъ

Шї къ тѣлтъ вѣкѣріе зїоа-ачеаста еї сървеазъ.
Къчи аша се траѣ леѣа дїн ачел тїмп стрътоцеск,
Кжнд романїи, томіи пострі, сърва фестѣл
пѣстореск.

Кътръ-амъргъ ковор пе-акасъ тодї сжтврашїи
господарї.

Іар' ла стжъ рѣтѣл вачѣл къ чованї шї къ стржгарї.
Пекжрарїи саз чованїи се алег дїн вжні холтеї;
Іар' стржгарїи 'с чеї де фржнте дїн мїкждїи
пѣсторей.

А-дожїи десдїмінеада, кжт къ „чѣфъ“*) се рѣспїнде
Саз вре-жн стърз се-азде 'н опчїні шжржнд жнде
шї жнде

Бачъ 'н тржтвїдъ шї сжпъ — сжпъ 'н фоарте шї 'н
'н домоале

Сжпъ іаръ 'н семп де кржче, ка чованїи съ се
скоале.

(Патрѣ ржндѣрї пжктате.)

Дн пѣдѣре депъртатъ
Дн ал пѣчей сжтѣл сїп,
Жнде пжмаї кжте-одатъ
Пѣсървічеле сжспїн; —
Аша дес де дїмінеадъ
Кжнд авїе рошеште 'н џос,
Іаръ черїл къ дѣлчеадъ
Ажрїазъ 'н тїмп фржтос.

Нѣ-ї алт фартек маї пжгернїк, пж-ї потжнт маї
жїестрос,

Де кжт чел рѣспїнде совѣл тржтвїдїей джїос! — — —

Къчи аджпчеле-ї сжспїне
Дакъ 'н кжлмї шї 'н вї вечїне
Дѣлче-шї сжпетъ 'нмѣлеск
Шї аша тот пїні де-амѣаре
Прїп поенї шї прїп попаре
Армонїа-о джтпѣреск.

*) О пѣсърїкѣ тїкѣ, ка зрїкарїл, каре маї
дѣмінеада дѣжт тоате пасерїле дїн пѣдѣре се
скоалъ.

Те джкжтѣ, те адоарте, те джпнеакъ 'н рѣспїндїре
Черїл, лжтеа се 'нпрезпъ джтрѣ дѣлче
рїчїре. — — —

Дъпре че дечи вачѣл стжпа шї чованїи 'шї-ї трезеште
Пре ачештї ла сїне-ї кїамъ шї аша лор ле вор-
веште :

„Харнїчі мѣи фечорї, де-акжма! — въ грѣск ка-жн
отъ вѣтржн;

Орї шї чїне съ се вадъ, къ сжнтѣдї дїн неам
ромжн!“

„Дїмінеада, пѣпъ 'н зїоъ, дн пїчоаре-акжт съ фїдї
Шї-джтврѣкжці спѣлждї дн гравъ, лжпгъ стржнтъ
съ-шї ешїдї.

Аволо дечи мѣи, къ тодїи-пгоарчедї фаѣа къ-
тръ зѣрїз,

Кржче фачедї шї метанїи Домнезѣлжї дїн черїл!“

„Кржче фачедї шї метанїи, въ рѣгадї лжї Джтнезѣл
Ка пре-а поастръ аджпаре съ-о фереаскъ де-орї
че рѣз.

Кътръ-ачѣа въ спжн джкѣ, дїнедї мїнте, пж зїтадї,
Фоарте віне, къ прїпдъ, вої де стжпъ съ-мї
кѣтадї.“

„Вої къчї драдїи меї штїдї віне, кжткъ-ачесте
сжнт „вжкате“

Къ сждоаре шї къ тѣпкъ де крештїні коадѣвате
Еї де-аїче сжнт департе, поъ 'н самъ нї ле-аз дат;
Тревзї дечи съ-авем де грїжъ, ка съ пж авем
пѣкат.“

— „Мѣлдемїм де 'мвѣдѣтѣрѣ!“ — зїк чованїи
шї се дѣк

Оїле де тѣлс се-апжкъ каре-шї пре ал съъ
вѣтѣк“

Мѣлсѣл дакъ съ фѣршеште, оїле словод пе ржнд
Еле ес дїн стржпїи афаръ, дѣпъ мїеї джкѣ
звїержнд.

Кжте жпа, кжте жпа еле мерг джшїрѣчеле
Жн чован грѣвеште 'н фржнте, алтѣл мерѣе
дѣпъ еле.

Еї ле жпъ шї ле кїамъ, де се 'нпрїшїтїе прѣтаре
Авжнд фоарте віне 'н грїжъ, съ пж пїарѣъ
оарешкаре

Прїп десїшѣрї шї прїп сжлхе, жнде еї пж нот
стрѣвате

Маї трїмѣт шї пре „жрсеїз“ ка лор товареш
къ дрептате

Честа-алеаргъ ши ле'нтоаргъ, ши авжитъ не'н-
четат
Нъ кѣтва оаре вр'о хіаръ стѣнеі с'аз апроніат.

Слѣжба ши фаче, ши-апоі віне ла стѣпънъ-ши
гѣдѣрѣнд
Че не фрѣнте-л петезеште, хърнічіа-аі лѣдѣнд.

Ши се дѣк, се дѣк не-о коамъ, ши тот паск љп-
ширѣделе
Іар' чованъ 'н флѣер траѣе „швѣтенеаска“ саз
„де желе“

Траѣе-о доі-пъ, доіпъ веке, свѣненіре пентрѣ поі,
Кѣм љп тімпѣріле крѣнте постріі тоші мерѣе
'н рѣсвоіѣ.

Ънѣл каса ши копіі, алѣл пѣіка 'ши-о лѣса
Сіогѣр љисъ 'н фок, ла лѣнтъ пентрѣ неамъ-ши
алерга

(Доъ рѣндѣрі кѣ пѣнкте.)

Оаре азі де-ачеле доіне кѣнд чованѣл љнтопеазъ
Че сімѣірі љі трек пріп сѣлет, ка-аша жалпк
ел оѣтеазъ?

Ел маі кѣнтъ, ши маі таче, ши маі катъ 'н љос
не'н крѣнт

Ши-і чітешті ашіші дін флѣер, кѣ лѣі тоате 'н
сіп љі пѣнт.

Алт чован љп флѣер траѣе, стѣ проптіт де-ѣн
фаг вѣтрѣн

Ши вѣтѣнд љп жос спре царѣ, пѣшче арде 'н ал
лѣі сѣн

Се кѣфѣндъ 'н а лѣі доіне, зітѣ тоате ши — де
стѣнѣ

Оаре че-і лѣі? — а сърманъ! — —

„Коло 'н сат љжгъ-о фѣнтѣнѣ

Доъ фете спалъ љнѣ;

Ъна спалъ тот кѣнтѣнд

Алта спалъ свѣніѣнд

Ши спре ончіні тот вѣтѣнд

Іатъ, кѣ акъ-і спре саръ, соареле-і* спре а-
сѣндіт

Кѣпріоареле фрікоасе пін поені амъ-аз ешіт.

Се гѣтеск љп грав чованіі, оіле ла-ѣн лок
леадѣнѣ

Кѣчі коло, ла деал ла стрѣнгъ, вачѣл „кіамѣтѣл“
рѣсѣнѣ.

Прове

DIN DICTIONARUL ȚERMANO-ROMÂNŢ

алъ DDлоръ Г. Барід ши Г. Мѣнтѣанъ.

(Ърмарѣ.)

Doof, m. капъ; крепитетъ; кѣпѣдінъ; мінте;
дестѣ; гѣтѣліѣ, тѣгѣліѣ; вѣрѣѣ; волдѣ (ла акъ);
тѣртеа, флореа ла зпѣ кѣіѣ; кѣпакъ; кѣпъ (васѣ);
— eines Hutes, форма знеі пѣлѣріі; фѣндѣл пѣ-
лѣріеі; offener—, мінте дештѣнтъ, капъ дескѣсѣ;
Schlag auf den —, гіолдѣ љп капъ, ловітѣрѣ љп
капъ; капъ секъ, омъ тѣмпнітѣ, хѣвѣвѣ; über Hals
und —, љп фѣга таре; in bloßem —, кѣ капѣл
голѣ, кѣ капѣл дескоперітѣ; mit dem — in die Höhe,
кѣ капѣл не сѣсѣ; mit gebeugtem —, кѣ капѣл
плекатѣ; er hat etwas im —, с'а љнтѣтатѣ, і с'а
сѣітѣ віпѣ љп капъ; er weiß nicht, wo im der — steht,
і се љнтѣрче капѣл де треві, е амендітѣ де гріже;
ich sehe meinen — zum Pfand, љмі даѣ капѣл; es
will mir nicht aus dem — e gehen, ачестѣ лѣкрѣ нѣ'мі
пѣте еші дін мінте; einander beim — e nehmen, а се
љпкѣіера, а се лѣа де пѣрѣ; einen hartem — haben,
а авѣ капъ де фѣрѣ; den — zurecht setzen, а'і скѣте
гѣргѣзніі дін капъ, а'і пѣне мінтеа ла локъ; sich
etwas in den — setzen, а фі капрідіосѣ не чева, а
пѣне капѣл љп пентѣ пентрѣ чева; den — kosten,
а коста віѣдѣ; seinen — aufsetzen, а фі капрідіосѣ;
nach seinem — handeln, а лѣкра де капѣл сѣѣ; den
— hängen lassen, а љтѣла дескѣрѣціатѣ; sich den —
einrennen, а да кѣ капѣл де пѣрете, а да кѣ ка-
пѣл де прагѣл де сѣсѣ ши де жосѣ; vor den —
stoßen, а вѣтѣта, а љпфрѣнта, а десѣста; einen
den — verdrehen, а скѣте не чінева дін мінді; einen
den — warm machen, а скѣте не чінева дін сѣріте,
а нѣ лѣса љп паче не чінева, а'лѣ конѣрѣва, а'лѣ
тѣрѣвѣра; den — aus der Schlinge ziehen, а скѣпа де
врео непастѣ, а да досѣл ла врео інтріѣ; die
Hände über den — zusammenschlagen, а фі фѣрте љп-
трісѣтатѣ; —aber, в. Hauptader, —arbeit, f., лѣкрареа
міндіі, стѣдіѣ, љвѣдѣтѣрѣ; —band, n., —binde,
f., лѣгѣтѣрѣ ла капъ, біндѣ (італ. benda); тѣлпнѣ
(кѣпѣ се лѣгѣ фемѣіле рѣсѣрітене), љтѣрѣвѣдѣлѣ;
—bedeckung, f., љпѣлїтѣре, копѣрементѣ де капъ
(пѣлѣріѣ, кѣчѣлѣ, копѣтѣ); —brechen, n., вѣтаіе де
мінте, спарѣере де капъ, сѣорѣареа міндеі; —brett,
n., кѣпѣтѣжіѣ; —förmig, љп форма капѣлѣі, кап-
формѣ; —geld, n., кѣпїтаціѣ дажде не капъ; —
gründ, m., кѣлѣѣ, кѣлѣіте; лѣпрѣ; —hänger, m.,
капъ плекатѣ; фѣдѣрѣ, іпѣкрїтѣ, сѣпїтоіѣ; —

hängerei; f, фъдъръ; —kiffen, n., перинъ де капъ; —kiffenziehe, f., фашъ де перинъ; —kohl, m., къркисъ къ къркисинъ, къркисинъ де варъ, къркисъ де стосъ; —maschine, f., гилотинъ, махинъ де тьертъ; —niden, n., семъ динъ капъ, дикинъчъне, плекъчъне; —nider, m., клътинъторъ динъ капъ, комплиментосъ; —nuß, f., лидинъ; волдъръ динъ капъ; —ruß, m., копчетъръ, коифъръ, орпъжнтъ де капъ; —riemen, m., къпъделъ де крета; —ring, m., черкъ къпътъптъ; —salat, m., сълатъ къ къпътинъ, лъптъкъ динъ вълитъ, таролъ; —schen, a. спъртосъ; —schmerz, m., дърере де капъ; —steuer, v. Корсгелдъ; —stimme, f., гласъ динъ гътъ; —schmuck, v. Корсруß; —schütteln, n., дьтътъръ, скьтътътъръ динъ капъ; —stück, n., вькатъ динъ капъ; капъ (de немге, де пьтъръ, де монетъ); —tuch, n., ватитъ, тьхратъ де капъ, динъ вълиторе; —verband, m., динъ вьштъръ, легьтъръ де капъ; —wasserucht, f., идроникъ де капъ, апъ 'n капъ, идрокефалъ; —weß, v. —schmerz; —weide, f., салче, рькитъ; —wunde, f., —zeug, n., скьфитъ, кьфитъ.

Leben, n., вьдъ; fig. vix (карне вь); трайз, пьтримътъ; viosie; дьраре; in meinem —, кътъ трьескъ; das — haben, a. фи динъ вьдъ; das — bekommen, a. се паште; das — verlieren, a. мьри; sich um's — bringen, a. се einъchide; Jemandem das — absprechen, a. осжоди ла мьрте (de medici); mit dem — davon kommen, a. скьпа къ вьдъ; mit dem — etwas lüßen, a. пьти къ капъ; er hat kaum das liebe Leben, авиа аре къ че трь; der Schmied hat dem Pferde in's — geschnitten, фазрълъ а вьтътъ пьпъ динъ карне кьзла поткьвей; sich auf Tod und schlagen, a. се вате не мьрте; ein angenehmes — führen, a. трь вине; ein sorgenloses Leben führen, a. трь фьръ гръи; nach dem — malen, a. лъа кинъа кьзла дьпъ патъръ; nach dem — zeichnen, a. десемна дьпъ патъръ.

Leben, v., вьдъескъ, вьдъ, трьескъ, есикъ; дьреть; me портъ; lebe wohl! фи съпътосъ, ретъ къ Dzes! so wahr Gott lebt, vix este Domnъ! er hat zu —, аре къ че трь; man muß — und — lassen, a. трь ши а лъса ши 'n алдъи съ трьаскъ; wie ge- lebt so gestorben, кьм а трьитъ, аша а мьритъ; er weiß zu —, ел штие кьм съ се порте къ оменъи; in den Tag hinein —, трьеште фьръ а се гьнди

пентръ зюа де тьне; seinem Verufe —, e dedare къ тотъ ла динъ пьрета овлегъ динъ лор сале.

Lebensalter, n., вьреть; —art, f., модълъ, фьлъа вьдъей, ал трайзъ; маньеръ; пьртаре, kondsitъ; —balsam, m., валсамъа вьдъей; —baum, m., помъа вьдъей, —bedürfnisse, pl., трьвзинъделе вьдъей; —beschreiber, m., биографъ; —blüthe, f., фьлореа вьдъей (тинереле); —ende, n., финеа вьдъей; —faden, m., фьрълъа вьдъей; den — gewaltsam zerreißen, a. се зчиде; —fülle, f., пьнитатеа вьдъей; —gefähr, f., перикълъа вьдъей; —gefährlich, a., къ перикълъа вьдъей; —gefährte, m., консорте, соуъ не вьдъ; —geist, m., спьритъ, принчипъ де вьдъ; —geschichte, f., биографъ; —göttinnen, pl., (mitol.) Парче; —größe, f., мьрпмеа фьрескъ (а трьпъзъ); —hauch, m., сьфлареа вьдъей; —jahr, n., анъа вьретеи; —flugheit, f., динъ делепъзинеа вьдъей (динъ пьртареа къ оменъи).

Lebenskraft, f., пьтере де вьдъ; —kräftig, a., пьнъ де вьдъ.

Lebenslänge, f., лъпъмеа де зиле, дьрареа вьдъей; —lauf, m., кьрълъа вьдъей; —lehre, f., зоопомитъ; —licht, n., лъмина вьдъей; einem das — ausblasen, a. стьпче лъмина вьдъей; —luft, f., аеръ окьсикьенъ; —lust, f., пьчере де а трь, изьиреа де вьдъ; —mittel, n., мижлочеа де трайз, вьпъзали; —müde, v. Lebensfatt; —ordnung, f., дьетъ, рьгълъ де вьдъ; prinzip, n., принчипъ де вьдъ; —prozess, n., фьнчизиме вьдъаре; —regel, f., максимъ де пьртаре; —satt, m., ськъл вьдъаръ; —satt, a., сьтълъ де вьдъ; —strafe, f., педьесъ капиталъ; bei —strafe, сьъ педьесъ де мьрте; —vergünstigungen, pl., пьчепьрпеле вьдъей; —unterhalt, m., тьпчипетътъ, динерееа вьдъей; пьтриметъ; —versicherung, f., ассекрандъ не вьдъ; —wandel, m., пьртаре, kondsitъ; —wärme, f., кьлдъръ патъралъ, вьдъаръ, —wasser, n., вьпарес, ракисъ; —weg, m.; валеа вьдъей; —weise, f., маньеръ; —weisheit, f., фьлософия вьдъей; —zeit, f., тьмъзъ, дьрата вьдъей; auf —zeit, не вьдъ; —ziel, n., динъа, финеа вьдъей.

(Ва зрма.)

Динъ Бькрешти а ешитъ ла лъминъ зпъ катехисъ моралъ пентръ Dame, de D. Пенескъ.